

Чубарова Р.*

ТУРЕЦЬКО-ГРЕЦЬКІ ВІДНОСИНИ: КОНФЛІКТНІСТЬ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Шістсот років (якщо рахувати від походів Мехмета Завойовника на Візантію) Туреччина та Греція перебувають у відносинах антагонізму. Деякою мірою, вони уособлюють Схід і Захід в конкурентній боротьбі за вплив на Балканах, Близькому Сході і в Середземномор'ї. Греко-турецькі відносини не набувають форму довготривалого збройного конфлікту, тим не менше, вони становлять загрозу національній безпеці обох сторін. Нездатність Анкари підтримати стабільний політичний діалог з Грецькою Республікою, партнером по НАТО і членом ЄС, призводить до провалів у загальній зовнішньополітичній стратегії ТР.

Греція виборола незалежність в Османській імперії у 1821 році. Після перемоги над грецькими військами та силами Антанти у 1923 році Мустафа Ататюрк встановив добросусідські відносини з Грецією, які проіснували до кінця 1950-х років. З того часу в обох країнах розвинулись політичні та військові перешкоди діалогу та співпраці. Часи протистояння найкраще характеризують такі салогани, як «Турки не мають інших друзів, окрім турків» та «У греків немає братнього народу» [1; 39].

На поверхні турецько-грецького протистояння лежать територіальні питання (Кіпр, острови в Егейському морі). Здавалося, що з завершенням «холодної війни» вдасться зменшити напругу між двома державами та зобов'язати політичних діячів робити конкретні кроки до зближення. Тим не менше, у 1990-тих роках конфлікт помітно посилювався, особливо у зв'язку з приготуваннями до вступу Кіпром в ЄС.

Іншим аспектом проблеми є ставлення держав до грецької та турецької меншин, що мешкає на їх територіях. Так, у Греції нараховується 120 тис. мусульман, половина з яких – етнічні турки. Також до мусульманської спільноти належать рома і помаки, тобто мусульмани – вихідці з Болгарії [2; 82]. До недавнього, Греція наполягала на збірному терміні «мусульмани», оскільки саме так визначають всі три групи в Лозаннській угоді. Хоча представники даних народів мають ті самі права, що й греки, на ділі вони нерідко стикаються з дискримінацією при купівлі землі, отриманні дозволу на побудову мечетей тощо. До 1998 р. у законодавстві Греції передбачалась можливість втрати громадянства вихідцем з нацменшини, якщо він залишить країну. Греція ж звинувачує Туреччину в періодичному виходу греків зі Стамбулу, де в 1923 р. нараховувалась 120-тисячна грецька спільнота, а сьогодні тут нараховується лише 3500 греків.

У цілому, турецько-грецькі відносини формуються з урахуванням антагонізму «свій-чужий». Так, Афіни експлуатують «не-європейськість» та належність Туреччини до ісламської цивілізації для пояснення, чому вона має залишатись за кордонами ЄС.

Роль третьої сторони у відносинах Греції і Туреччини потребує додаткового розгляду. Наразі основними посередниками виступають Сполучені Штати та Європейський Союз, з ними мають усталені відносини як Анкара, так і Афіни. Проте таке посередництво виявлялось малорезультативним.

* аспірант кафедри країнознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Головченко В.І.

Проблема відносин Туреччини з Грецією полягає в тому, що у суспільній свідомості вкоренилась думка про неможливість виграшу всіх сторін. Елітам не вдається (або ж вони не хочуть) зламати стереотип про негативну природу компромісів. Поступка одного гравця необов'язково призводить до його послаблення і не свідчить про нездатність втримати контроль над ситуацією. Натомість Анкара та Афіни часто вдаються до тиску на опонентів для забезпечення власного посилення.

Наприкінці 2007 року - на початку 2008 року знову з'явилась надія на прогрес у турецько-грецькому примиренні. У грудні 2007 року було досягнуто низку домовленостей щодо розширення існуючого переліку заходів довіри та взаємодії у сфері безпеки, зокрема шляхом проведення на регулярній основі візитів командувачів видів ЗС ТР та Греції; створення спільних військових підрозділів для виконання завдань під егідою НАТО та для участі у Силах швидкого реагування Альянсу; створення спільного підрозділу для виконання завдань щодо ліквідації наслідків стихійних лих, техногенних катастроф, проведення операцій зі спасіння та надання гуманітарної допомоги; проведення на регулярній основі візитів командування військових підрозділів, дислокованих вздовж турецько-грецького кордону.

Література:

1. Kirişçi K. The «Enduring Rivalry» Between Greece And Turkey: Can «Democratic Peace» Break It? // Alternatives: Turkish Journal of International Relations. – 2002. – Spring. – Vol.1 – № 1. – Pp.38 – 50.
2. Larrabee, F. Stephen. Turkish Foreign Policy in an Age of Uncertainty / Larrabee, F. Stephen, Ian, O. Lesser. – RAND, 2003. – 218 p.